

יהיה טוב

לא רק סופרים שעיניהם נשואות לשיאי הנצח עסוקים בכתיבת פרוזה עברית אלא גם עתונאים העושים את מלאכת יומם ואין להם משאלה גדולה מזו, לכבוש לשעה קלה את לבו של הקורא הנחפו ואולי אף לבררו במקרה. יתר-על-כן, יש ונדמה כי בכתיבה העתונאית שלנו מושקעים יותר מאמץ ומרץ אומנוחי (ולפעמים גם אמנותי) מאשר ברוב הדברים הנושאים עליהם את תו "היצירה הספרותית". אולם יש להוסיף: המדובר אינו במה שנקרא פובליציסטיקה — הפובליציסטים שלנו מרביתם סבורים, כנראה, שהם יצאו ידי חובתם אם העלו על הנייר דעות "גבונות" או "השובות", ואין מחובתם גם "לכתוב" אותן. על-כן מרביתה של הפובליציסטיקה שלנו אינה "כתובה" ממש, אינה מלאכת-מהשבת. הפונונה היא למה שנקרא לפנינו "פיליטון קל", לעומת הפובליציסטים שלנו, שבה מועינים בנייהם הניכרים בסגנונם, כלומר בקולם האישי, יש ויש פיליטוניסטים, שלא קשה להכיר את דבריהם גם ללא חתימת שם, וכאמור: אם פרוזה היא מלאכת-משבת, פרי המלאכה שאדם משקיע ביצירת ה-persona שלו — סגנון-דיבור קצב, נעימה, אף מאניירה — הרי אפשר למצוא אותה במדורים ה"קלים" של עתונינו במידה לא פתרתה, ולרעתי במידה מרובה יותר. מאשר בספרים ובכתבי-העת לספרות. העיון הוא על-כל-פנים קרקע טובה ופורה לפרוזה העברית המתהווה במציאות ה"ישראלית".

אוסף רשימותיה של רות בונדי יש-מה את לב קוראיה הנאמנים בעתון. בל אחד יהפש בו את הרשימה שגרמה לו הנאה מיוחדת בשעתה. יצטער על רשימה שנשמטה, יזכר בנסיבות הקריאה הראשונה. אולם גם הקורא את האוסף כספר יבוא על שכרו, רות בונדי היא טובת-העין שבק עתונאינו ההוי מוריסטיים, אין ברצוני לומר, כי היא בעלת עין רכה, מטשטשת, להיפך: ראייתה מפוכחת, לא נדלקת על נקלה — תכונות אופי שמקורן, אם מותר לבקש להן הסבר ביוגרפיה, גם במוצאה הציאלי. דומה, שאין לה אלא היום-יום האפור, החוזר, שאינו מפחיע ואינו מסעיר, הוא עשוי רק להעלות חיוך עייף במקצת בעיניים, ומלה מרירה, לא מרה, על השפתיים. עם העקרו "נות", כותבת היא ברשימה "פרקי עונות", "זה כמו עם היופי הנשי — תזמן אינו פועל לטובתם. עד היום תמצאו בארץ בעלות אופי של ברזל העושות הכל בעצמן, מצביעות הקירות עד צביעת השערות, מחבלי הלידה עד חבלי הכביסה. אבל רוב הנשים אין להן, כידוע, אופי — ובוה אין הן נבדלות מהגברים — ובא היום שגם בעלות העבר הסוציאליסטי המפואר ביוות מתחילות להשתעשע במחשבה, כי העזרת תעזור להן, על היסוסים אידיאולוגיים אפשר להתגבר בנקל: מוצי

רות בונדי: יהיה טוב. הציורים: זאב. הוצאת "יבנה", תל-אביב, 1962. 307 עמ'.

אים תורה חדשה. הרי רוב העוורות הן עולות חסרות מקצוע, שלא היו מוצאות פרנסה אלמלא העבודה במשק בית. על ידי העסקתן עוזרים לקליטת עליה. לקיבוץ גלויות, להפרכת השמ"מה, לביסוס כלכלת המדינה ולהמון דברים אחרים, שלמענם כדאי כל קר"בן".

ציטטתי מרשימה העומרת כמעט על גבול ה"אידיאולוגיה" אולם תחום הסתכלויותיה והרהוריה וחיוכיה של רות בונדי הוא היום-יום ממש. חגים, רופאים, ילדים, אופנה, הבית, הקרקס, בית-הקפה, כסף — כלומר, עניינים שאין בהם כדי להביא אדם גבוה להתפרצויות של פאתוס, להטפת-מוסר או להשתפכות לירית. נימה לירית במקצת מעוררים דווקא "דוממים": בית ישן שנהרס, או עיצוי-המרפסת, אכן, המשיפט הפאטיטי ביותר שבדשימות אלו הוא ברשימה "עציץ ינפגע": "... אבל אני אומרת לכם, אין התחלה טובה ליום מאשר לצאת מתדר-השינה אל המרפסת ולסקור את העציצים. מה נור"סך, מה פורת ומה דורש גיזוב, אין כעציצים במרפסת הנותנים לך הרגשה, כי אתה עושה משהו למען העולם. הרי מה יכול להיות יפה מעולם קצת ירוק יותר?" — בעולם שהוא אפור, כרגיל, כעתונאי-הומוריסט אחר, שזכה לקוראיים מרובים ונלהבים, אפריכ קישון, לא הביאה רות בונדי את העברית שלה מבית-אבא או מבית-הספר, היא "קליטה" את לשונה העברית תוך כדי קלטותה בארץ ובעתונותה. עברית "פונקציונאלית" זו יש בה יתרון לסרזום מסויים של עתונאי וסופר, דומה, שייתר מאלה המצויים אצל מה שנקרא "מקורות", הלשון היא לו לשון דיבור ממש, וכל מלה חיים לה משלה, לא רק משמעות מילונית מסוימת וקבועה אלא מתלווים לה גם נואנסים שבשימוש — ותלא זהו אחד מהומריזגלים של ההומוריסטן, ויש בכך גם משום תרומה לספרות, הנוטה לשאוב את אוצרותיה יתר-על-המידה מן המי"לון, כאן השאיבה היא "ישר מן ההיים" — בכלים צנועים ומועילים.

כקוראים אחרים גרמה רות בונדי אכזבה גם לי, בקשתי באוסף יצירה קטנה שלה, יצירת-מופת ממש, שגרמה לי הנאה מרובה, כשקראתיה בשעתה ב"דבר השבוע" — פוונתי לפורטראט של נתן אלתרמן, ליום-הולדתו החמישים, כנראה, שהמחברת החליטה, שאין ויאנר זה שייך כאן, אולי היא צודקת, עורמאלית, אולם אם כך הוא הדבר, רצוני לומר, שאם לדון לפי אותו פורטראט, כוחה רב בו'אנר זה (המיוצג באוסף זה ברשימות שבמדור "דרכי אדם"). כשקראתי את הרשימה על נ. אלתרמן — בשעה שעתונותנו מלאה מאמרים ומהקרים ועיונים על המשורר — אמרתי בלבי, כי דווקא בקלסטר-נים זה של דיפורטאריית ללא יומרות ניתנה דמותו כיתר אינטואיציה, חדות ודקות מאשר בכמה דברים "כבדים" ו"רציניים" יותר, הייתי רוצה, כי רות בונדי תפתח ו'אנר זה שלה, נדמה לי, שפוחה הסגולי, הפוטאנציאלי, הוא בזה אביהם